

Javaslat

Nagy Imre és Nagy Ernő ekekovács mesterek

Települési Értéktárba történő felvételére

Készítette:

Móricz Pál Helytörténeti gyűjtemény

Buczkó József

Hajdúnánás, 2016. április 19.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:	<u>Buczko József</u>
Levelezési cím:	<u>4080 Hajdúnánás, Bocskai utca 12-14. 4080</u>
Telefonszám:	<u>52/381-941</u>
e-mail cím:	<u>konyvtarhnanas@fereemail.hu</u>

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

Nagy Imre és Nagy Ernő ekekovács mesterek

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Hajdúnánás

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési** tájegységi megyei külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Nagy Imre ekekovács mester

Abban az időben látta meg a nagyvilágot, amikor szerte az országban javában zajlottak az ekeújítások.

Református vallású, gazdálkodó családba született 1868. február 15-én. Édesanyja, Balogh Julianna is földműves társadalomból való volt.

A családi hagyománnyal szakítva, az édesapa egy hajdúnánási mester kze alá adta kovácsinasnak a serdülő legénykét, aki gyermekként is különös vonzalmat érzett a mezőgazdasági eszközök, legfőképpen az ekék iránt.

A tanoncidő kitöltése után a kor szokásának megfelelően néhány éves vándorút következett. Mint segéd felkereste az itthoni és a nagyobb városok műhelyeit is.

Az 1880-as évek végén, mint tapasztalt segéd megfordult természetesen Budapesten is, ahol megismerkedett a Sack-gyár többféle méretben gyártott vaskéivel.

Hazatérve, az ott szerzett tapasztalatok birtokában úgy tervezte, mestervizsgát tesz és minél előbb saját műhelyt nyit.

1890. június 12-én be is nyújtotta igényét a helyi iparhatósághoz, s néhány nap múlva kézbe is vehette iparendélyét. Műhelyét a családi ház portáján, a Kiss Ernő utca 35. szám alatt építette fel.

Ez a porta, az itt álló műhely lett aztán egy életre hivatásának helye, s itt születtek korszakos jelentőségű újításai. Egyrészt az 1897-ben szabadalmaztatott csavarrendszerű eketaligája, másrészt az ugyanilyen elven működő ekekapája, melyeket később, főként a két világháború között fiával, Ernővel közösen gyártottak.

Gyártmányai a helyi társadalom és a tágabb országrész megbecsült és keresett munkaeszközei voltak. A Nagy Imre-féle eke és ekekapá fogalomnak számított a paraszti kultúrában. Gyártmányai felett az 1948 utáni gyökeres politika-gazdasági fordulat vetett véget.

Iparengedélyét 1931-ben, 63 éves korában adta vissza, de nem tette le végleg a kalapácsot. A nagy alkotások korszaka ezzel végleg lezárult. Negyvenegy éven át formálta, gyúrta a vasat, hogy abból szép mívű ekék, ekekapák szülessenek. A Teremtő a legnehezebb politikai időkben, 1952. március 3-án szólította magához, az égi kovácsműhelybe.

A műhelyéből kikerült munkák jócskán behatoltak a Nyírség és az Alföld más vidékeire is. Alkotásaiból egy-egy darabot a város múzeuma őriz.

Nagy Ernő ekekovácsmester, lakatos

Nagy Imre, az édesapa elsőszülött gyermeke volt. 1900-ban látta meg nagyvilágot, s atyja mellett minden olyat megtanult, mellyel alig 15 évesen, mint ifjú segéd, nagynevű cégeknél is munkát vállalt.

Tanult a Roesemann és Kühnemann cégnél a fővársoban, ahol a mezőgazdasági gépgyártás rejtelmébe kaphatott betekintést. Néhány hónap múltán azzal a meggyőződéssel térhetett haza, hogy apja újítása fölötté áll a Kühne gyártmányoknak.

Hajdúnánásra érkezése után hátralévő tanoncidejét az apai műhelyben töltötte ki, s itt szerzett segédi képesítést is. Ezt követően Hajdúhadházon kitanulta a géplakatosságot. A Nagy Háborúban harctéri szolgálatot teljesített a keleti és a nyugati frontokon, ám egészségesen térhetett haza.

Házasságát követően közel egy évtizeden át a szülői ház és műhely lett a két mester közös fészke. E közös műhely lett aztán szülőhelye egy közös újításnak. Ez pedig a karral működtethető ekekapá mellett a csavarorsós rendszerű szerkezet kifejlesztése volt. Illetve e rendszernek a tökéletesítése.

Később aztán egy közeli portán új műhelyt nyitott, ám az eke- és ekekapá gyártást változatlanul folytatta, mindinkább önállóan.

A családi találmányok felett a megváltozott világ mondott ítéletet. termékei a II. világháborúig készülhettek, azt követően rátenyerelt műhelyére a politika. Kisüzemét államosították, ő maga Tsz-dolgozó lett. Iparát végül 1949. november 1-től beszüntette.

1972. június 14-én tette le végleg a kalapácsot a Mindenható előtt.

Az általa gyártott mezőgazdasági eszközök, az ekék- és ekekapák ugyancsak kedvelt szerszámok voltak szerte a keleti országrészben. Termékein, csakúgy, mint édesapja, ő is feltüntette nevét. Az által készített ekékből egy példányt a helyi múzeum őriz.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

7. Nagy Imre és fia, Ernő koruk társadalmát jóval meghaladó újításokat valósítottak meg az általuk előállított ekéken- és ekekapákon. Munkáikkal hírnevet szereztek Hajdúnánás városának és a helyi kovácsmesterségnek. Nevük és életútjuk felmutatása ezért is nélkülözhetetlen.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Buczko József

1994 Kovácsmesterség Hajdúnánáson. Folklor és Etnográfia 79., Debrecen

1994 Ekekovács Újítók Hajdúnánáson. In.: Tört. és néprajzi tanulmányok (szerk: Ujváry Zoltán)Db. 175-187

2016 „Észnek hódol az érc” Ekekovács és mülakatos mesterek Hajdúnánáson. Nánási Füzetek 24. Hnánás

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja:

Nagy Imre arcképe. Kovács János kovácsmester (1933 -) elbeszélése alapján.
(Rajz: Buczko J.)

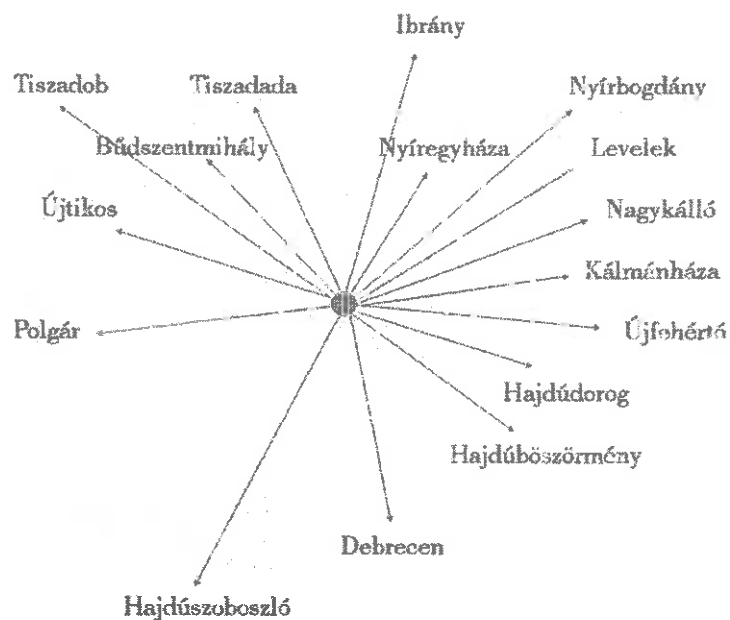
Arcképek az 1920-as évek végéről és az 1930-as évek elejéről (Burg Izidor felvételei)

Az egykori szomszéd, Kovács János (1933 -) kovácmester elbeszélése alapján készült ábrázolás (Rajz: Buczkó J.)

Nagy Ernő egykori lakóháza a Perczel utca 12. szám alatt

A Nagy Imre és fia által készített ekék és ekekapák elterjedési területe

2. ***A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek:***

3. ***A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:***

Az itt közölt dokumentumok szabadon felhasználhatók.